

REPREZENTACIJOS POKYČIAI ŠIUOLAIKINĖJE LIETUVOS TAPYBOJE. PSICHOANALIZĖS METODO TAIKYMO GALIMYBĖS

Milda Žvirblytė

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA

Maironio g. 6

LT-01124 Vilnius

milda_zvirblyte@yahoo.com

Reprezentacijos krizė kai kurių šiuolaikinės Lietuvos tapytojų paveiksluose atspindi platesnių vizualinių pokyčių tendenciją Vakarų tapyboje, tačiau yra specifinė vietiniame kontekste. Šiuolaikinės tapybos kūrėjams rūpi vaizdai, „perfiltruoti“ per įvairias reprezentacijos formas (fotografija, kinematografija), kolektyvinės ir individualios atminties procesus, menininkai aktualizuoja tikrovės klausimą, tyrinėja reprezentacijos ribas. Tokios tapybos analizei Vakarų teoretikai taiko Jacques'o Lacano psichoanalizės metodą, tačiau vietinės tapybos analizei šios teorijos sąvokos netaikytos iki šiol. Straipsnyje, remiantis Lacano psichoanalizės teorija, analizuojama Jono Gasiūno ir Eglės Ridikaitės tapyba.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: šiuolaikinė tapyba, psichoanalizė, reprezentacija, Įsivaizduojama plotmė, Simbolinė plotmė, Reali plotmė, tikrovė, kinematografija.

Šiuolaikinės Vakarų tapybos kūrėjų paveiksluose pasitebimos naujos reprezentacijos strategijos, susijusios su reprezentacijos galių ir ribų tyrinėjimais. Menininkai domisi ne tiek tiesiogine tikrove (natūra), kiek jiems rūpi vaizdai, „perfiltruoti“ per įvairias reprezentacijos formas (fotografija, kinematografija), kolektyvinės ir individualios atminties procesus. Jie aktualizuoja tikrovės klausimą tapyboje, tyrinėja tapybos negalią reprezentuoti tikrovę. Tai atsispindi ir kūrybos strategijose, pavyzdžiui, „vaizduoti nevaizduojant“ (Jonas Gasiūnas) arba „akla tapyba“ (Lucas Tuymansas). Šiuolaikinės Lietuvos tapybos kontekste reprezentacijos

krizė yra specifinė ir Lietuvos menininkų Jono Gasiūno bei Eglės Ridikaitės kūrybai. Reprezentacijos ribos šiuolaikinėje Vakarų tapyboje teoretikų analizuojamos pasitelkiant Jacqueso Lacano psichoanalizės metodą. Šiuolaikinės Lietuvos tapybos kūrėjų paveikslų analizei iki šiol dar netaikytos psichoanalizės sąvokos. Straipsnio tikslas – Lacano psichoanalizės teorijos pagrindu išanalizuoti Gasiūno ir Ridikaitės tapybos kūrinius, remiamasi filosofės Audronės Žukauskaitės šios teorijos interpretacija, pristatyta knygoje *Anapus signifikanto principo: Dekonstrukcija, psichoanalizė, ideologijos kritika*.

CHANGES OF DEPICTION IN CONTEMPORARY LITHUANIAN PAINTING. POSSIBILITIES FOR APPLYING PSYCHOANALYSIS METHODS

Milda Žvirblytė

KEYWORDS: contemporary painting,
psychoanalysis, representing, Imaginary,
Symbolic, Real, reality, cinematography.

SUMMARY

In the paintings by contemporary Lithuanian artists Jonas Gasiūnas and Eglė Ridikaitė new strategies of depiction can be observed. Crisis of depiction is typical for the work of these artists and reflects an even wider change in the visual depiction of Western painting. The changes in the contemporary Western painting are analysed using Jacques Lacan's psychoanalysis method, which sets clear boundaries of depiction. This theory had never been used to analyse Lithuanian painting before.

In this article paintings by Jonas Gasiūnas and Eglė Ridikaitė are analysed using Jacques Lacan's psychoanalysis method. For both artists depiction of reality is important,

they examine a certain existing mismatch between reality and language of painting. In their paintings the reality is reflected as deficient and lacking. The image presented is barren of its primary meaning and lacking substance, the painting's depictive function useless. This is depiction without subject, which conforms to Lacan's term *Imaginary*. In these paintings the subject disappears and disperses, the communication becomes deprived of individuality and the image, passed through the personal memory, loses its sharpness. Ephemeral visuals are strengthened by incorporating cinematographic image structures into paintings. Ephemeral existence is characteristic to the subject of psychoanalysis (reality), it exists only when described by language, which only marks the subject's disparity with itself. To open a gap between real object and paintings possibilities to depict it, the metaphoric and metonymic distortion of meaning is used. Also, the reality is depicted indirectly through dreams; the fragments of reality and dream or fantasy are combined in the paintings. The principles of repetition and coincidence, important in the psychoanalysis, are also used.

The successful usage of Lacan's theory shows that analysis of contemporary Lithuanian painting could be expanded to incorporate new points of view. Jacques Lacan's and other research theories could expand the possibilities of the psychoanalysis method, and a wider range of contemporary art could be analysed using the psychoanalysis method.